

30 let smučarskih oddelkov na Gimnaziji Škofja Loka

Iz arhiva dokumentov o športni gimnaziji

O organiziranem izobraževanju smučarjev - srednješolcev se je začelo razmišljati že pred dobrimi tridesetimi leti. Takrat so športniki začeli dosegati dobre rezultate v smučanju tudi na največjih tekmovanjih, kar je v veliki meri pripomoglo k ugledu športne panoge in zaradi česar je močno naraslo zanimanje zanjo. S tem je nastala zadosti velika baza mladih športnikov, iz katere so kasneje izhajali smučarji najvišjega kakovostnega razreda. Da so mladi ostajali tekmovalci in niso prezgodaj zaključili svoje športne kariere, je bilo treba razmišljati tudi o njihovem šolanju. Večina uspešnih smučarjev srednješolcev in tudi njihovih staršev je bila ambicioznih in so želeli poleg smučanja končati tudi srednjo šolo in nadaljevati šolanje na fakulteti. Kljub temu da je imelo smučanje kot nacionalni šport veliko podpore, se po končani karieri samo od smučanja ni moglo živeti. Vmes pa so se dogajale tudi poškodbe in marsikatera je pomenila konec športne poti in smučarju je ostala le šola. Takrat se je začelo razmišljati o »... usklajevanju interesov na področju vzgojno-izobraževalnega sistema in vrhunskega športa na način, da se organizirajo športni oddelki, da bo možno v celoti predelati učno-vzgojni program in hkrati zagotoviti normalno napredovanje v šoli in intenzivno športno napredovanje«, kot so zapisali v ustanovitvenih dokumentih ob nastajanju smučarskih oddelkov. Posluš in interes za šolanje smučarjev dijakov so med prvimi pokazali prav Skofieločani. Športna tradicija in nagel razvoj smučanja v kraju in bližnji okolici, prvi uspehi domačih smučarjev z Borisom Strelom, Jožetom Kuraltom ... na čelu, veliko mladih smučarjev, ki so z rezultati sledili predhodnikom, hitro razvijajoči se smučarski središči na Starem vrhu in na Soriški planini, ki sta dokaj blizu šoli, dobri tereni za tekaške proge in primerna skakalnica na Gorenji Savi pri Kranju in v Mostecu pri Ljubljani, na novosti pripravljen profesorski kolektiv gimnazije, posluš takratne občinske politične garniture so bili zadosten razlog in dober obet za kvalitetno delo. Ze 7. avgusta 1973 je takratni ravnatelj Gimnazije Skofja Loka, prof. Lojze Malovrh, na Republiški sekretariat za prosveto in kulturo poslal dopis, v katerem je izrazil željo po uvedbi povsem nove oblike izobraževanja dijakov - smučarjev v Sloveniji. V začetku septembra istega leta je svetovalec republiškega sekretarja na dopis odgovoril in zahteval nekatera dopolnila pred dokončno odločitvijo o uvedbi, in sicer: učni program in program treningov in tekmovanj mora biti izdelan s soglasjem Zavoda za šolstvo Socialistične republike Slovenije, treba bo dobiti pisno soglasje Republiške izobraževalne skupnosti za kritje stroškov dodatnega programa, izdelati bo treba načrt sofinanciranja stroškov, ki bo omogočal šolanje tudi dijakom, ki so talenti, ne glede na njihov domači gmotni položaj, starši bodo morali dati pisni pristanek za vpis v oddelek, dijaki bodo morali pred vpisom opraviti zdravniški pregled in psihofizične teste na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani, morah se bodo nezgodno zavarovati, obvezen dodatni šolski program pa za dijake smučarskih oddelkov ne bo smel vsebovati udarniškega dela ali drugih oblik pridobitne dejavnosti z obrazložitvijo, da dijaki v smučarskih oddelkih večino časa porabijo za šolo in šport in ga ne morejo namenjati za druge občolske dejavnosti. Na osnovi že izdelanih kriterijev za ustanovitev oddelkov so na loški gimnaziji v šolskih letih 1974 in 1975 že izvajali pouk v kombiniranih smučarskih oddelkih. O b upoštevanju pripomb Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo so se ustanovna gradiva v letu 1974 in 1975 dopolnjevala do take mere, da so prof. Lojze Malovrh v imenu Gimnazije Škofja Loka, dr. Jože Sturm v imenu Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani, Tone Pogačnik v imenu Temeljne telesnokulturne skupnosti Skofja Loka, Janez Gašperšič v imenu Smučarskega klub a Transturist, Mirko Polajnar v imenu Športnega društva Železniki, Tone Kemperle v imenu Športnega društva Alples Železniki in Ivan Zakelj v imenu Smučarskega skakalnega kluba Žiri podpisali Sporazum o delovanju in sofinanciranju

eksperimentalnih smučarskih oddelkov na Gimnaziji v Škofji Loki, ki naj bi začeli delovati **1. septembra 1975**. Sporazum je bil sestavljen iz 17. členov, prvi člen tega sporazuma pa je predvidel, da se vpišejo za smučanje nadarjeni dijaki, ki bi s posebno pomočjo v času srednješolskega izobraževanja uspešno dokončali šolanje na srednji šoli in se vpisali na izbrano fakulteto ter hkrati napredovali v smučanju in ne nazadnje v smučanju ostali tudi po koncu šolanja in športne kariere kot trenerji, učitelji smučanja, profesorji športne vzgoje ali pa organizatorji rekreacije.

S sporazumom je bilo v šestem členu predvideno kolektivno vodstvo, ki naj ga sestavljajo ravnatelj kot predsednik, dva profesorja gimnazije kot mentorja, predstavnik Visoke šole za telesno kulturo, predstavnik klubov, predstavnik staršev, športni zdravnik in trenerji. Ze takoj na začetku se je razmišljalo o timu, ki vodi, spremlja, usmerja in analizira delo dijakov športnikov v času šolanja. Prav obdobje srednje šole je najpomembnejše za nadaljnji razvoj mladostnika na športnem in izobrazbenem področju. Takrat se odprejo ali pa zaprejo možnosti za napredovanje v višjo tekmovalno kategorijo in s tem nastop na največjih tekmovanjih, kot so olimpijske igre in svetovna prvenstva, hkrati pa se z uspešno končano srednjo šolo odprejo tudi možnosti za nadaljnji študij in poklic. Samo skupinsko spremljanje tega razvoja je dijakom v veliko pomoč in vzpodbudo.

Sporazum je predvidel tudi obveznosti vseh podpisnikov v zvezi s financiranjem, organizacijo, izvajanjem, sodelovanjem in spremljanjem, tako da bi bilo mogoče na obeh področjih doseči kar najboljše rezultate.

V aprilu 1976 pa so se »zgodili« znameniti portoroški sklepi, ki so predvideli novo organizacijo in nov način financiranja športa v Sloveniji. Med tako imenovane prednostne športne panoge so uvrstili tudi smučanje, saj se je v tem letu Bojan Križaj s svojimi rezultati prebil v sam svetovni vrh. Takrat je bil dijak šentviške gimnazije, njegov profesor pa je bil Ivo Černilec, ki je kot trener mladih smučarjev skakalcev in profesor dobro poznal zahteve šole in športa. Poznal je tudi namen in delovanje znamenite smučarske gimnazije v Stamsu v Avstriji in je želel nekaj podobnega izpeljati tudi pri nas. Ker je bilo v tistem času na škofleloški gimnaziji že precej smučarjev in so bili vsi vpisani v isti oddelek, dve leti so poskusno delovali kombinirani smučarski oddelki, je razmišljal, da bi dijake smučarje obeh gimnazij združil in na ta način naj bi smučarski oddelki resnično zaživeli.

Takoj po podpisu portoroških sklepov so tudi na Smučarski zvezi ustanovili iniciativni odbor, ki je bil zadolžen za pripravo ustreznega programa, ki bi omogočal »uspešno reševati naloge s področja vrhunškega športa in normalnega napredovanja učencev v šoli«, kot so zapisali v gradivu.

K sodelovanju so povabili tudi Telesnokulturno skupnost socialistične republike Slovenije in ta je na svoji skupščini dne 17. aprila 1976 sprejela - kot so zapisali v sklepu -

»družbenopolitično verificiran samoupravni sporazum o uresničevanju nadaljnjega razvoja telesnokulturne dejavnosti v Socialistični republiki Sloveniji, ki zaradi usmeritve v posamezne športne panoge neposredno vpliva na življenje in delo šole in učencev« in s tem tudi zavezo o sofinanciranju programa, kar je omogočilo Svetu šole na Gimnaziji »Boris Zihelk« v Škofji Loki, da je na seji 7. maja 1976 sprejel sklep, da se v šolskem letu 1976/77 ustanovijo smučarski oddelki za 1., 2. in 3. razred gimnazije.

Tako je bila ustanovljena prva taka šola v Sloveniji, ki je bila takrat še republika Jugoslavije, in druga v Evropi. Podpisnik sklepa je bil takratni ravnatelj gimnazije, prof. Marko Erznožnik, delo vodje smučarskih oddelkov je prevzel

prof. Ivo Černilec, zamisel pa so podprli tudi starši dijakov, kandidatov za vpis v smučarski razred.

Takratni prvi letnik smučarskega razreda - v septembru 1976 - je bil za eno konferenčno obdobje še kombiniran, ko so bili v ta oddelek vpisani tudi dijaki, ki se niso ukvarjali s smučanjem. Vpisani so bili tudi zato, da bi pomagali smučarjem, ko so se ti po treningih ali

tekmovanjih spet vrnil v šolo. Ta način dela se ni pokazal za dobrega, saj v času, ko je bil pouk prekinjen zaradi treningov ali tekmovanj, tudi dijaki nešportniki niso imeli pouka. V drugem polletju so zato te dijake prerazporedili v druge redne oddelke, prvi oddelek smučarskega razreda pa je tako postal homogen.

Istega leta so bili v drugi in tretji homogeni smučarski razred vpisani dijaki - smučarji, ki so bili prej že eno ali dve leti vpisani v kombinirane oddelke na škofjeloški gimnaziji in pa dijaki, ki so že eno ali dve leti obiskovali gimnazijo v Šentvidu pri Ljubljani prav tako v kombiniranih oddelkih in so skupaj s prof. Ivom Černilcem, enim od pobudnikov ustanovitve smučarskih oddelkov, iz Šentvida prišli v Skofjo Loko. Že na roditeljskem sestanku 24. novembra 1976 so profesorji na šoli in starši dijakov, vpisanih v smučarske oddelke, potrdili upravičenost ustanovitve teh oddelkov, saj so obveznosti v športu iz leta v leto tako naraščale, da bi bilo težko slediti šolskemu delu v rednih oddelkih gimnazije. V tistem času in tudi vsa nadaljnja leta obstoja smučarskih oddelkov so se tu zbrali skoraj vsi najboljši smučarji vse Slovenije in to iz vseh smučarskih disciplin.

Za dijake, vpisane v smučarske oddelke, je bilo treba tudi na zahtevo Zavoda SR Slovenije za šolstvo, Republiške izobraževalne skupnosti. Republiške telesnokulturne skupnosti. Temeljne telesne kultur ne skupnosti občine Skofja Loka, Komiteja za vzgojo in izobraževanje Slovenije, Visoke šole za telesno kulturo in Smučarske zveze Slovenije kot ustanoviteljev smučarskih oddelkov, izdelati natančen načrt organizacije in izvedbe dela v smučarskih oddelkih. Dela sta se lotila prof. Ivan Križnar in prof. Branko Roblek in sta ga v juniju 1977 tudi dokončala, pri nastajanju načrtov pa sta sodelovala tudi prof. Ivo Černilec in g. Janez Virk. Avtorji so predvideli več možnih variant izvedbe gimnazijskega predmetnika, zbor delavcev Gimnazije »Boris Zihel« Skofja Loka pa je na svoji seji 25. junija 1977 sprejel sklep, da v šolskem letu 1977/78 organizira pouk po drugi varianti pripravljenega gradiva, ki predvideva 31 tednov pouka in sedem tednov, namenjenih treningom in tekmovanjem, ko je bil pouk prekinjen za en dan ali več dni skupaj. V sklopu 31 tednov pouka je bila predvidena večja dnevna in tedenska obremenitev dijakov, saj se je pouk ves čas, ko so bili dijaki v šoli, začel s preduro (ob 6.30), po koncu sezone, od konca marca pa do konca junija, pa je bil organiziran tudi ob sobotah.

V gradivu so bili posebej opredeljeni kriteriji za vpis, in sicer učenčevo zdravstveno stanje, izjava učenca, da soglaša z vpisom v smučarski oddelek, pristanek staršev oz. varuhov za vpis v smučarski oddelek, učenčeve telesne sposobnosti, njegovi športni dosežki in učni uspeh. Določen je bil tudi Svet smučarskih oddelkov, ki je bil posvetovalni organ in so ga sestavljali razredniki vseh štirih oddelkov, pedagoški vodja, en delegat dijakov, en delegat staršev, en delegat Visoke šole za telesno kulturo, en delegat Zavoda SRS za šolstvo, en delegat Zavoda SR5 za zdravstveno varstvo, en delegat Smučarske zveze Slovenije, en delegat Republiške telesnokulturne skupnosti in en delegat športnih organizacij. Svet v tako široki sestavi se je redko sestal, redno pa so usklajevali delo v športnih oddelkih učiteljski zbor smučarskih oddelkov, razredni učiteljski zbor, pedagoški vodja, razredniki, strokovni aktivni in kolegij smučarskih oddelkov, ki so ga sestavljali ravnatelj, psiholog, pedagoški vodja in razredniki ter po potrebi predstavnik dijakov in zdravstveni delavec.

Že takoj na začetku je bilo predvideno manjše število dijakov v enem oddelku, in sicer od 14 do 27, predvsem zaradi povečanega obsega dejavnosti za dijake in profesorje.

Ta normativ je za oboje pomenil velik nadstandard, saj je bilo takrat v redne oddelke vpisanih po 36 dijakov. Načrt je sprva predvideval sedem profesorjev, ki bi učili po dva ali celo tri predmete in bi delali samo v športnih oddelkih. Predvideno je bilo tudi delo na terenu, ko naj bi po en ali dva profesorja odšla z dijaki in bi del snovi v kurzni obliki predelali v času skupnih priprav. Ta oblika dela nikoli ni zaživela, saj so dijaki hodili ločeno na svoje skupne priprave znotraj ene smučarske discipline, sploh pa ni bilo mogoče uskladiti skupnih treningov za dijake vseh treh smučarskih disciplin - alpskih smučarjev, skakalcev

in tekačev na smučeh. Tudi poučevanje samo v smučarskih oddelkih se ni izkazalo za dobro. Profesorji so učili v razredu v času ur po urniku, hkrati pa so tudi opravljali dopolnilni pouk in ure individualnega dela, ki so bile organizirane izven pouka. Opravljati dopolnilni pouk in individualne ure v vseh štirih oddelkih in hkrati za več predmetov, ni bilo uresničljivo.

V nadaljevanju je praksa pokazala, da je mogoče poučevati le en predmet, in to največ v dveh oddelkih, da je bilo delo le tako lahko opravljeno dovolj kvalitetno.

Orali smo ledino, saj je bilo treba vsa pravila, ki so bila v teoriji sicer napisana, preizkusiti tudi v praksi. Doma se nismo mogli učiti od nikogar, niti nismo mogli izmenjavati izkušenj z nikomer. Zato so se vsi načrti, pravilniki in določila dopolnjevali skozi leta dela. Zgledovali smo se sicer po delu v smučarski gimnaziji v Stamsu v Avstriji, čeprav sta bila načina dela v obeh gimnazijah tudi zelo različna. Tam so vsi dijaki smučarji stanovali v dijaškem domu ob šoli, v šoli pa so bili zaposleni tudi trenerji. Usklajevanje dela med šolo in športom je v takih razmerah veliko lažje, projekt pa je finančno podpirala država.

Po treh letih delovanja, v novembru 1980, je takratna ravnateljica, prot. Vladka Jan, napisala Stališča o posebni organiziranosti in prilagojenem programu dela v smučarskih oddelkih ob oceni eksperimentalnega obdobja v letih 1976-1980.

Ugotavlja, da so bili v tem obdobju tekmovalni uspehi dijakov smučarjev zelo dobri, učni uspeh pa normalen. Že takrat se je kot problem pokazala velika odsotnost od pouka, še posebej veliko so izostajali dijaki, ki so bili v najvišjem kakovostnem razredu v športu. V poročilu je razmišljala o nekakšni metodi dopisnih šol za te dijake, kar je v nekaj posameznih primerih začelo delovati šele v zadnjih nekaj letih. Že takoj na začetku seje pokazalo, kot piše prof. Janova v poročilu, da v glavnem treningov ne bo mogoče organizirati tako, da bi bili dijaki vsi hkrati na treningu ali v šoli. Zato je preko zime pouk nemalokrat potekal, ko je le nekaj dijakov sedelo v klopeh, preostali pa so potem zamujeno nadoknadili pri dopolnilnem pouku in v individualnih urah, ko je bilo odsotnih več dijakov, pa je bil tudi prekinjen.

Da bi čim bolj racionalno porabili čas, ko ni bilo zimske sezone, so za šolsko leto 1980-81 začeli s poukom že 18. avgusta, z nekaj predmeti v strnjeni obliki. Vendar se to ni pokazalo kot dobro, saj niso vsi dijaki zaključili letnika v juniju - nekateri zaradi velike odsotnosti čez zimo in drugi zaradi neuspeha in so v tem času še opravljali obveznosti za nazaj, popravne in predmetne izpite.

V poročilu je zapisana tudi ugotovitev, da je delo v smučarskih oddelkih za dijake in profesorje zelo zahtevno. Zaradi velike odsotnosti od pouka večina dijakov potrebuje individualno obravnavo pri učenju in tudi pomoč pri vsakdanjih vprašanjih, s katerimi se srečuje mladostnik. Dijaki so prihajali v šolo utrujeni po dolgotrajnih treningih ali tekmovanjih in niso imeli potrebne koncentracije za res kvalitetno delo v razredu in nato še doma. Poškodbe, ki so se stalno dogajale med dijaki, v glavnem pri alpskih smučarjih, so jih še dodatno destimulirale in slabo vplivale tudi na učni uspeh. Dijaki športniki so bili slabše vraščeni v šolo kot dijaki rednih oddelkov, saj se zaradi športa niso mogli udeleževati obšolskih dejavnosti. Vsem tem posebnostim in težavam še tako pripravljen profesorski zbor sam ni bil kos, še posebej, ker šola v tistem času zaradi normativa ni imela svoje svetovalne službe. Zato je bil apel po sodelovanju in tinskem delu še kako upravičen.

To poročilo je Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo na seji 16. marca 1981 obravnaval in delovanje ter upravičenost smučarskih oddelkov tudi pozitivno ocenil in do tedaj eksperimentalne smučarske oddelke verificiral kot sestavni del slovenskih srednjih šol. Sklenil je tudi, da program smučarskih oddelkov podpira tudi v naslednjem šolskem letu, ko bo gimnazija izvajala program

družboslovno-jezikovne usmeritve, program pa je na svoji seji 11. marca 1981 potrdila tudi Izobraževalna skupnost Slovenije.

Komite je tudi predlagal financiranje smučarskih oddelkov iz sredstev Smučarske zveze Slovenije v obsegu 60 % in iz sredstev Telesno kulturne skupnosti v obsegu 40 %.

O sofinanciranju se je zato šola dogovarjala le s Smučarsko zvezo Slovenije in preko nje s Telesnokulturno skupnostjo Slovenije.

V šolskem letu 1980/81 je bila dokončana športna dvorana Poden, leto kasneje pa še nov srednješolski center, kar je pomenilo bistveno izboljšanje razmer za izvajanje pouka v razredih in pouka športne vzgoje, spomladi 1981 pa je bil dograjen še dijaški dom ob šoli, ki je naslednje šolsko leto že sprejel tudi nekaj dijakov - smučarjev, ki so prišli iz vse Slovenije. Dogovorjeno financiranje in dobri pogoji dela in bivanja dijakov smučarjev so bili dober obet za normalno delo za naprej.

Vendar žal ni bilo tako. Kljub dogovorom in podpisanim pogodbam je sofinanciranje potekalo zelo stihijsko. Za vsak izdatek se je bilo treba posebej dogovarjati in marsikdaj opravljeno dodatno delo v šoli sploh ni bilo plačano ali pa je bilo plačano z veliko zamudo, nikakor pa ni bilo primerno stimulirano.

Leta 1982 je šoli znova uspelo s Telesnokulturno skupnostjo in Smučarsko zvezo Slovenije podpisati Samoupravni sporazum o zagotavljanju sredstev za dopolnilni program, in sicer za plačilo ur učiteljem, ko je pouk tekel v štirinajstih dneh pred uradnim začetkom novega šolskega leta, za delo ob sobotah, za delo po pouku med šolskim letom, za pripravo in izvedbo dodatnih izpitnih rokov, za dodatno administrativno delo in za pokrije dela osebnega dohodka za pedagoškega vodjo oddelkov.

V letu 1984 je bil projekt končno verificiran in oddelki niso več imeli statusa eksperimenta. Naslednjih pet let se odnos TKS in SZ5 do izpolnjevanja svojih obveznosti ni kaj dosti spremenil. Se vedno je bilo treba sproti prosjačiti za pokritje stroškov programa smučarskih oddelkov in še vedno dodatno delo, ki so ga opravljali profesorji, ni bilo plačano redno ali pa so plačila kar izpadla, kljub temu da so bili v smučarskih oddelkih takrat vpisani dijaki, ki so bili uspešni smučarji in zato upravičeni do posebne skrbi v svojem razvoju.

Kakšen odnos do tega sta imeli takrat SZS in TKS dokazuje Aneks (dodatek k sporazumu) o zagotavljanju sredstev za dopolnilni program, dokument, ki je bil iz gimnazije obema poslan 7. marca 1988 in naj bi ga obe instituciji tudi podpisali. S Smučarske zveze Slovenije so vrnili nepodpisan in s svinčnikom korigiran dokument, s Telesnokulturne skupnosti pa še to ne. Za dodatni program je bilo tako v letu 1988 šoli nakazanih le 63 % dogovorjenih in s pogodbo določenih sredstev, na osnovi katerih je bilo praktično nemogoče pripraviti letni delovni načrt in pravilnik o delitvi osebnih dohodkov.

Gimnazija je obema ustanovama poslala tudi dopis, naj v svet šole imenujeta druga delegata, saj se imenovana že dve leti nista udeleževala sej sveta šole. V začetku leta 1989 je znova opozorila SZS in TKS, naj začnejo evidentirati novega vodjo smučarskih oddelkov, saj se je prof- Ivo Černilec septembra upokojil.

Hkrati z »dopisovanjem« vodstva Šole z institucijami, ki so bile podpisnice sporazuma o novi obliki šolanja dijakov smučarjev in bi morale biti aktivno udeležene pri realizaciji programa, kar se tiče moralne in finančne podpore, in so se temu začele izogibati, pa so na pedagoških konferencah dopolnjevali pravilnike o organizaciji pouka, šolskem koledarju, sodelovanju šole s trenerji, sodelovanju šole s starši, prihajanju dijakov k pouku in opravičevanju odsotnosti od pouka, določanju terminov za individualno delo in za izpitne roke med šolskim letom in po koncu pouka.

Tudi za smučarski razred je veljalo, da je morala biti v šolskem letu predelana snov iz predmetnika, kljub veliki odsotnosti dijakov od pouka. Prav zaradi tega je bilo že v šolskem letu 1987/88 dogovorjeno, da bosta odslei v smučarskih razredih le dve ocenjevalni obdobji, kar je pomenilo racionalizacijo, saj so dijaki enakomerno pridobivali ocene brez nepotrebnega hitenja in trpanja izpitnih rokov v času, ko je bila smučarska sezona na višku. Izvajala se je tudi posebna organizacija pouka, ki je pomenila racionalno izrabo časa, saj je manjše število

predmetov v posameznem ocenjevalnem obdobju in intenzivnejše delo pri vsakem od predmetov, ki so bili podajani v zgoščeni obliki, pomenilo boljšo razporeditev spraševanj in drugih oblik preverjanja znanja.

V šolskem letu 1987/88 se je po dolгих razpravah na pobudo staršev in dijakov iz predmetnika v vseh štirih oddelkih smučarskih razredov črtal pouk telesne vzgoje v obsegu dveh ur, ki sta se to šolsko leto razporedili k uram prvega in drugega tujega jezika, v naslednjih letih pa tudi slovenščini ali matematiki. Menili so, da so smučarji v času vsakodnevnih treningov dovolj fizično aktivni, manjka pa jim časa za učenje, in ti dve dodatni uri sta bili namenjeni utrjevanju snovi, ki so ga dijaki opravili v šoli.

Leto 1989 je bilo posebno, saj se je SZS na seji 20. junija 1989 odločila, da bo sofinancirala dodatni šolski program le za dijake reprezentante, TKS pa je z dopisom 15. junija 1989 gimnazijo obvestila, da odstopa od tega samoupravnega sporazuma.

Ob zaključku smučarske sezone in pred koncem šolskega leta 1989/90 je prof. Marjan Luževič, takrat predsednik Sveta šole, profesor geografije in razrednik v smučarskem oddelku, pripravil gradivo, ki je bilo osnova za razgovor s predstavniki Smučarske zveze Slovenije (Lojze Goijanc, Janez Bukovnik), Fakultete za telesno kulturo (Bojan Jošt, Janez PustovTh), s trenerji (Jaro Kalan, Dušan Grašič) in poznavalci smučarskega športa (Branko Dolhar, Janez Smitek, Andrej Tomin), ki ga je sklicala ravnateljica Vladka Jan. Sestali so se 9. maja 1990. Prof. Luževič je pisal o razlogih, zakaj projekt, ki sta ga leta 1977 sestavila prof. Ivan Križnar in Janez Virk, nikoli ni zaživel na način, kot je bil predlagan, niti ni zaživel po zgledu gimnazije v Stamsu v Avstriji, ki deluje na internatskem principu in pri katerem so profesorji in trenerji zaposleni v šoli, za kar so se predvsem ogrevali v nordijskem delu Smučarske zveze Slovenije.

Prof. Luževič je ugotovil, da Smučarska zveza verjetno ni imela resnega namena ali pa ljudi, da bi tako šola ustanovili, da šola ni vztrajala na izpeljavi načrta, ampak se je sprijaznila z dejstvom, da je v naporih za uspešno šolanje mladih smučarjev povsem prepuščena sama sebi, da organiziranje po športnih klubih in sistem financiranja v športu ni omogočal združitve kadrov in sredstev za organizacijo smučarske gimnazije in da strokovne ustanove - Visoka šola za telesno kulturo, Zavod SRS za šolstvo, Komite za vzgojo in izobraževanje - niso ničesar prispevale k celovitejši izpeljavi zamisli o športni gimnaziji in, kot piše prof. Luževič, jih k temu verjetno nihče ni pozval.

Da športniki še kako potrebujejo šolo s posebno organizacijo pouka, pove podatek iz poročila, da je bilo v štirinajstih letih obstoja smučarskih oddelkov po koncu srednje šole v smučanju zelo aktivnih še 30% dijakov in aktivnih 49 %, kar precej pa jih je prenehalo smučati zaradi poškodb ali slabih rezultatov. Večina od vpisanih dijakov smučarjev pa je kasneje tudi študirala. Prof. Luževič se je spraševal tudi o smiselnosti nadaljevanja, če odgovorni za razvoj športnikov ne bodo razumeli, da je potreba po izobrazbi vedno večja, da veliko mladih po srednji šoli pusti šport in raje študira, da večina mladih športnikov izhaja iz družinskih okolij, ki računajo na visoko izobrazbo svojih otrok, da mladi tekmovalci po končani osnovni šoli ne bi pomišljali ali šola ali šport, če bi imeli zagotovljene dobre možnosti za nadaljevanje šolanja v športni gimnaziji, in da ne bi bilo osnovno vodilo trenerjev, da imajo tekmovalca čim več na treningih in tekmovanjih, hkrati pa ne želijo prevzeti nikakršne odgovornosti za dijakovo šolsko delo.

Na sestanku so vsi prisotni soglašali, da je šola veliko prispevala k uspehom mladih v smučanju in k njihovim kasnejšim študijskim in poklicnim uspehom. Predstavniki šole so postavili vprašanje in terjali odgovor, kakšno stališče namerava SZS v bodoče zavzeti do šolanja perspektivnih smučarjev. Šola želi in zmore s svojimi bogatimi izkušnjami delo nadaljevati, vendar le ob tvornem sodelovanju vseh, ki morajo biti zainteresirani.

Predstavniki SZS in drugi navzoči so na sestanku povedali, da uslug šole ne potrebujejo več,

da programa ne bodo več sofinancirali in da tudi ne bodo nastavili novega vodje smučarskih oddelkov po odhodu prof. Iva Černilca v pokoj.

Vse te nakopičene težave so pripeljale do tega, da prvič po štirinajstih letih, v šolskem letu **1990/91 ni bilo vpisa** v prvi letnik smučarskih oddelkov.

V tem šolskem letu je bil organiziran pouk za smučarje le v 2., 3. in 4. letniku.

V letu 1991 so na SZS spet pokazali interes za ohranitev sodelovanja med šolo in Smučarsko zvezo, zato so 16. aprila 1991 sklicali sestanek predstavnikov Gimnazije Skofja Loka (Vladka Jan, Marjan Luževič), Republiškega sekretariata za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo (RSVITK) (Maks Vester, Vlado Vobovnik, Marko Trškan), Zavoda za šolstvo (Aco Cankar), SZS (Janez Bukovnik, Primož Poeschl). Med drugim so se dogovorili, da bo osnovno financiranje za 6. smučarski oddelek na gimnaziji prevzel RSVITK, SZS pa bo krila OD koordinatorja v obsegu 50 %, in da Gimnazija Skofja Loka še naprej ostane najpomembnejša ustanova za šolanje smučarjev. Po sestanku je bila 14. maja 1991 na Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo poslana prošnja za dodaten, 6. oddelek, ki bi bil smučarski. Prošnji je bilo ugodeno, zato je bil na Gimnaziji Skofja Loka po dveh letih, ko ni bilo vpisa v 1. letnik in je pouk tekkel v tretjem in četrtem smučarskem oddelku, v šolskem letu 1992/93 spet razpisan smučarski razred.

Vanj se je na novo vpisalo 21 smučarjev vseh treh smučarskih disciplin, pouk pa je to šolsko leto tekkel tudi še v četrtem letniku.

Dne 18. maja 1992 so bili na SZS dogovorjeni osnovni pogoji za delovanje oddelkov v bodoče, in sicer kriteriji za vpis (športna perspektivnost kandidata, zagotovilo SZS ali staršev o participaciji stroškov za nadstandard, učni uspeh, ki kaže na ustreznost odločitve kandidata za delo v gimnazijskem programu), potrditev Milene Kordež za koordinatrico in vodjo smučarskih oddelkov, upoštevanje 102. člena Zakona o usmerjenem izobraževanju, ki je določal dolžino in pogoje šolanja za dijake z utemeljenimi razlogi, individualno delo, izpitni roki in usklajevanje šolskega koledarja s koledarjem treningov in tekmovanj.

V začetku oktobra 1992 pa je bila še podpisana pogodba o izvajanju programa šolanja dijakov v smučarskih oddelkih in sofinanciranju tega programa, ki je zavezovala obe strani.

V decembru 1992, ob odprtju športnih oddelkov na Gimnaziji Ljubljana Šiška, pa so mediji pisali o naši gimnaziji neresnice, kot da ne obstajamo več. Kar precej dopisovanja in dokazovanja je bilo potrebnega, da smo spet preko medijev javnosti razložili, da obstajamo in da delamo že 17 let in da smo bili prvi v Sloveniji, ki smo se lotili šolanja vrhunskih in perspektivnih smučarjev. Na Zavodu SRS za šolstvo nas niso podprli niti moralno, kaj šele da bi nas uvrstili v novonastali projekt športnih oddelkov na gimnazijah, ki so v šolskem letu 1991/92 nastali v Mariboru, Celju in Ljubljani, so pa pred tem prihajali k nam po nasvete in se učili iz naših izkušenj.

Na osnovi pisanja po časopisih smo na razgovor v Škofjo Loko povabili predstavnika Zavoda za šolstvo dr. Aca Cankarja in dr. Marjeto Kovač, ki sta sodelovala pri nastajanju športnih oddelkov v Mariboru, Celju in Ljubljani, ker smo tudi od njih želeli izvedeti, zakaj z našim projektom smučarskih oddelkov nismo enakovredni partnerji in predvsem na osnovi česa smo bili proglašeni za nekdanje. Projekt treh novonastalih športnih oddelkov je bil znatno finančno podprt s strani Ministrstva za šolstvo (pokrivanje 50 % O D športnemu in pedagoškemu koordinatorju, plačilo 10 % k OD vsem profesorjem, ki učijo v športnih oddelkih, plačilo stroškov pri nakupu sredstev in opreme za izvajanje pouka športne vzgoje trenerjev, ki so pomagali na jutranjih treningih, plačilo naiema prostorov za izvajanje pouka športne vzgoje...), pri nas pa je bil sofinanciran le do te mere, da je bil priznan kot dodaten oddelek z manjšim številom vpisanih dijakov. SZS je pokrila 50 % OD za vodjo športnih oddelkov, starši pa so pokrili stroške, ki so nastali z dodatnim individualnim delom, ki so ga profesorji opravljali z dijaki izven rednega pouka.

Glavni razlog, zakaj nas niso umestili v projekt, je bil, da ne izvajamo gimnazijskega predmetnika v celoti, saj dijaki niso imeli treh ur športne vzgoje, ampak smo te tri ure v prvih treh letnikih po eno razporejali slovenščini, angleščini in matematiki, v četrtem letniku pa so jih dijaki sami razporedili v okviru izbirnih predmetov. Dijaki so bili preko celega leta odsotni tudi do 50 % ur pouka, in če smo jih želeli pripraviti na zaključni izpit ali na maturo, za kar smo bili prvenstveno odgovorni, smo morali ves razpoložljivi čas, ko so bili dijaki v šoli, nameniti pouku v razredu.

V poročilu, ki je bilo napisano tik pred koncem smučarske sezone, 26. marca 1993, so bile predstavljene dobre in slabe strani dela v športnih oddelkih, kot sem ga videla, ko sem prvo leto vodila smučarske oddelke.

Med dobre strani sem zapisala, da imajo dijaki možnost individualnega planiranja preverjanja znanja, možnost konzultacij pri vseh predmetih, možnost napovedanih preverjanj znanja za oceno, možnost podaljšanja šolskega leta, možnost pogodnega vpisa v višji letnik.

Slabe strani, ki so se pokazale že takoj na začetku, so bile preslab interes trenerjev za redno spremljanje šolanja smučarjev, spreminjanje tekmovalnega koledarja, ko zaradi slabih snežnih razmer ni bilo mogoče vnaprej predvideti dijakovih odsotnosti od pouka, kar je imelo za posledico prestavljanje že napovedanih konzultacij ali testov, tekmovanja so tekla tudi med tednom, ker je bilo ob koncu tedna težje rezervirati in zapreti del smučišča za tekmovanje, kar je spet pomenilo še večjo odsotnost od pouka. Tudi dijaki so težko planirali delo v šoli in nenehno spreminjanje njihovih načrtov in posledična utrujenost so bili pogosto vzrok, da dijaki čez zimo skoraj niso mogli slediti šolskemu delu. Zato smo pouk v zimskem času pogosto prekinjali, manjkajočo snov pa smo z dijaki predelovali v času od aprila do junija ob sobotah, v urah za individualno delo po koncu pouka, šolsko leto zanje pa smo podaljšali do konca junija.

Neprijeten dopis pa smo iz SZS dobili 25. junija 1993, ko so nas obvestili, da so na seji Skupščine SZS 16. junija 1993 sprejeli sklep, da z naslednjim šolskim letom ukinjajo sofinanciranje smučarskih oddelkov na Gimnaziji Škofja Loka, kar naj bi bil eden od ukrepov za finančno sanacijo obstoječega stanja na SZS. Zapisali so tudi, da so še vedno resno zainteresirani za obstoj in delo smučarskih oddelkov na Gimnaziji Škofja Loka, svoje dijake, ki so jih v tem šolskem letu delno finančno podpirali, pa naj obvestimo, naj se za morebitno finančno pomoč za naprej obrnejo na svoje matične klube, občinske športne zveze ali pa naj si poiščejo drug način financiranja stroškov nadstandarda.

Tako se je tudi zgodilo. Nekaterim dijakom je uspelo finančno pomoč dobiti pri različnih športnih ustanovah, za večino pa so stroške pokrivali starši.

Po štirih letih delovanja na treh gimnazijah (Gimnazija Ljubljana Šiška, II gimnazija Maribor in 1. gimnazija v Celju) je v septembru 1995 Strokovni svet za šport verificiral program športnih oddelkov. S tem se je odprla možnost, da so tudi druge gimnazije v Sloveniji začenjale razpisovati športne oddelke, in tako je na novo v šolskem letu 1995/96 program športnih oddelkov stekel tudi v Gimnaziji Ravne na Koroškem in v Gimnaziji Kranj, kjer pa so dijake vpisali samo to leto. Ze v naslednjem šolskem letu sta se skupim gimnazij pridružili tudi Gimnazija Šentvid in Gimnazija Koper in še eno leto kasneje Gimnazija Ptuj. Na gimnazijah so bili t. i. heterogeni športni oddelki, kar je pomenilo, da so bili v isti razred vključeni dijaki različnih športov. Le v Šiški je bil eden od treh oddelkov homogen - atletski, in pa v Gimnaziji Škofja Loka en oddelek, ko smo v homogen oddelek vseh dvajset let doslej vpisovali samo smučarje.

Delo s smučarji je bilo ves čas nekoliko drugačno od dela v drugih športnih oddelkih, saj so bili dijaki smučarji veliko več odsotni od pouka kot njihovi vrstniki iz drugih športov. Že ustaljenega in skozi vseh dvajset let dodelanega način dela, ki je bil prilagojen smučarjem, nismo mogli poenotiti z delom v drugih gimnazijah s športnimi oddelki. Tudi na Ministrstvu za šolstvo in šport in na Zavodu za šolstvo našega dela niso obravnavni enako kot delo v

drugih gimnazijah. V vseh poročilih so nas sicer omenjali, vendar vselej na koncu med naštetimi šolami pa še s kakšno zvezdico ob nazivu, da je bilo razlago treba najti v opombah. Nikoli tudi niso pozabili pripisati, da delamo po nekoliko drugačnem modelu, in ker nismo delali po njihovem, zanje nismo bili zanimivi. Zanimiva pa je bila analiza poročil po koncu leta 1996/97, ki smo jih kljub temu vsako leto po koncu pouka morali pisati, ko dr. Aco Cankar z Zavoda za šolstvo ugotavlja, da so bile razlike v ocenah na maturi med dijaki splošnih oddelkov in dijaki športnih oddelkov najmanjše v Gimnaziji Ljubljana Šiška in v Gimnaziji Skofja Loka, in pridaja »... zlasti slednji dokazujejo, da kljub daljši odsotnosti od pouka in specifik, ki jo zahtevajo zimski športi, resno pristopijo k maturi in jo uspešno opravijo.« To pomeni, da so dijaki s pomočjo profesorjev večino predpisane šolske snovi predelali, kljub temu da so bili sredi šolskega leta veliko časa na treningih in tekmovanjih. S tem smo dokazovali, da delo v smučarskih oddelkih ne more biti enkrat postavljen in tog sistem, ampak se mora ves čas prilagajati spremembam v športu, spremljati mora dijakov športni status in seveda slediti šolski zakonodaji. Organizacija pouka, prilagojena smučarjem, jim je omogočala pridobiti tako izobrazbo, da so imeli v življenju takšno izbiro kot njihovi vrstniki, ki se niso ukvarjali s športom.

V šolskem letu 1996/97 smo tudi prvič podpisali enoletno pogodbo z Ministrstvom za šolstvo in šport, ki nas je izenačila z drugimi gimnazijami s športnimi oddelki. Sledili smo lahko normativom in standardom, ki jih je predvidevala Odredba MSS kot osnova za sistemizacijo delovnih mest in za določitev sredstev za izvedbo programa v športnih oddelkih. Sistemizirali smo delo športne in pedagoške koordinatorice, del sredstev pa smo namenili dodatnemu individualnemu delu profesorjev z dijaki. Prvič smo na osnovi pogodbe pridobili nekaj sredstev za nakup sodobne športne opreme in tehnologije, za nakup potrebne literature in za najem dodatnih prostorov za pouk športne vzgoje. Druge šole s športnimi oddelki so na ta način delale že vse od ustanovitve.

S povečevanjem števila športnih oddelkov in z njihovo razpršenostjo po Sloveniji so se prerazporedili tudi perspektivni športniki. Temu trendu so sledili tudi smučarji, saj so raje ostali v šoli, ki je bila bližja domu in matičnemu klubu, pri katerem so trenirali. Tudi število perspektivnih mladih smučarjev, ki bi želeli nadaljevati šolanje na gimnaziji, ni bilo več tolikšno. Zahteve športa so postajale vse večje, zahteve mature in bitka za vpis na fakultete pa tudi vse hujša in dijaki, ki so bili veliko odsotni od pouka, so morali sami in s pomočjo profesorjev po končani zimski sezoni v šolsko delo vložiti veliko truda. Vsem šolanja na srednji šoli ni uspelo končati v štirih letih, kar jim je omogočala tudi zakonodaja.

Dijaki, ki so si s svojimi športnimi rezultati pridobili status reprezentanta po kategorizaciji Olimpijskega komiteja Slovenije, so srednio šolo lahko delali šest let in mnogi so prav zaradi te možnosti kvalitetno zaključili srednjo šolo in naredili tudi maturo.

V šolskem letu 1997/98 smo se trendu povečevanja števila športnih oddelkov v Sloveniji morali prilagoditi tudi na naši šoli. To leto so do takrat smučarski oddelki postali športni oddelki, kajti prvič v vsej zgodovini smo v prvi letnik vpisali dijake športnike tudi drugih športov in smo iz homogenega **postali heterogeni oddelek**. Poleg smučarjev vseh treh smučarskih disciplin smo v prvi letnik vpisali tudi sedem dijakov drugih športov. V tem letu se je spremenila organizacija pouka v športnih oddelkih. Pouka ni bilo treba več prekinjati, saj so bili dijaki drugih športov lahko večino časa pri pouku. Manjkali so le za čas reprezentančnih treningov in ob večjih tekmovanjih. Se vedno pa smo vsako leto vpisovali tudi smučarje in zanje je ves čas veljal način dela, kot smo ga domislili v vseh preteklih letih za časa smučarskih oddelkov. Izkušnja dela s smučarskimi oddelki je bila izredno dragocena za celotno razumevanje šole, saj je pedagoški zbor skozi te specifične izkušnje postal bolj dinamičen in pripravljen iskati tudi nove poti v šolski praksi.

Od šolskega leta 1992/93 pa do vključno 2004/05 smo vsako leto vpisali dijake v prvi letnik športnega oddelka in vsa ta leta smo imeli dijake v vseh štirih letnikih. Novoustanovljeni športni oddelki na Gimnaziji Jesenice, oddelek smučarjev skakalcev na Ekonomski šoli v Kranju, športniki, ki so vpisani v redne oddelke s statusom športnika na vseh srednjih šolah na Gorenjskem, in tudi manjše generacije osnovnošolcev, so tudi možni vzroki, da nam to šolsko leto že drugič ni uspelo pridobiti zadosti kandidatov za vpis v športni oddelek. V tem šolskem letu, ob tridesetletnici šolanja športnikov po posebni organizacijski shemi na naši šoli, predzadnja generacija zaključuje četrti letnik.

Vse kaže, da bodo naslednje leto (2007) dijaki bodočega 4. š oddelka **zadnja generacija** športnikov na Gimnaziji Škofja Loka, ki bodo zaključevali šolanje na srednji šoli kot dijaki športnega oddelka.

Obletnice so priložnost, da se ozremo nazaj. V tridesetih letih je športne oddelke obiskovalo veliko dijakov, ki so s svojimi učnimi in športnimi rezultati zaznamovali svoje obdobje. Trideset let je lahko veliko ali pa malo. Veliko časa, če pogledamo, koliko zanimivih ljudi smo v tem času srečali — dijakov, njihovih staršev, trenerjev. In malo, kakor hitro so prihajali in odhajali.

Prišli so v prvi letnik, zgodile so se tri ali štiri zime in že jih ni bilo več. Odšli so po svojih poteh. Ni jih bilo malo, ki so tudi po končani gimnaziji nadaljevali uspešno športno pot, drugi so se posvetili le študiju in poklicu. Nekateri med njimi so združili šolo in šport in nadaljujejo s trenerskim poklicem. V veliko zadovoljstvo pa nam je, ko se vračajo, da nas pozdravijo, ko nam pišejo in ko se srečamo na obletnicah. Takrat povedo, da je bilo naporno, pa vseeno vredno truda. Tako menimo tudi profesorji.

Škofja Loka, september 2006

Milena Kordež, prof. športne vzgoje in dolgoletna voditeljica športnih oddelkov